

מכון הדר

MECHON HADAR

When Learning Torah Was Deadly: The Relevand of *Lag Ba-Omer*

Rabbi Elie Kaunfer – kaunfer@mechonhadar.org

1. Babylonian Talmud Yevamot 62b

Mishnah: A person should not stop “being fruitful and multiplying”, unless he has children.

The House of Shammai said: Two males.

But the House of Hillel said: A male and a female, as it says: “Male and female he created them” (Genesis 5:2).

Gemara: Our Mishnah is not like Rabbi Yehoshua,

As is taught in a *baraita*: Rabbi Yehoshua said:

“If a man marries a woman in his youth, he should marry a woman in his old age.

“If he had children in his youth, he should have children in his old age.

“As it says: ‘In the morning seed your seed, and in the evening don’t rest your hand, for you don’t know which will succeed, this or that, or whether the two of them will be good as one’ (Ecclesiastes 11:6)”

Rabbi Akiva said:

“If he learned Torah in his youth, he should learn Torah in his old age.

“If he had students in his youth, he should have students in his old age.

1. תלמוד בבלי יבמות דף סב:

מתניתין: לא יבטל אדם מפריה ורביה - אלא אם כן יש לו בנים.

בית שמאי אומרים: שני זכרים,

ובית הלל אומרים: זכר ונקבה, שנאמר: “זכר ונקבה בראם” (בראשית ה:ב).

גמרא: מתניתין דלאו כרבי יהושע;

דתניא, רבי יהושע אומר:

נשא אדם אשה בילדותו - ישא אשה בזקנותו,

היו לו בנים בילדותו - יהיו לו בנים בזקנותו,

שנאמר: “בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים” (קהלת יא:ו);

רבי עקיבא אומר:

למד תורה בילדותו - ילמוד תורה בזקנותו,

היו לו תלמידים בילדותו - יהיו לו תלמידים בזקנותו,

“As it says: ‘In the morning seed your seed...’”

They said: Rabbi Akiva had twelve thousand pairs of students, from Gevat to Antipatres, and all of them died in one period, because they did not treat each other with honor. And the world was desolate, until Rabbi Akiva came to our rabbis in the south, and taught them.

Rabbi Meir, Rabbi Yehudah, Rabbi Yose, Rabbi Shimon, and Rabbi Elazar ben Shamoah.

They established Torah at that moment.

He taught: They all died between Pesah and Shavuot.

Rav Hama bar Abba, and some say Rav Hiyva bar Avin, said: They all died a bad death.

What is that? Rav Nahman said: *Askera* (choking, diphtheria).

Rav Matana said: The law is like Rabbi Yehoshua.

שנאמר: “בבקר זרע את זרעך” וגו’.

אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם

רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע,

והם הם העמידו תורה אותה שעה.

תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת.

אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא רבי חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה.

מאי היא? אמר רב נחמן: אסכרה.

אמר רב מתנא: הלכה כרבי יהושע.

2. Babylonian Talmud Ketubot 62b-63a

Rabbi Akiva was a shepherd of Kalba Savua. The latter’s daughter, seeing how modest and noble he was, said to him, “Were I to be betrothed to you, would you go away to [study at] an academy?” “Yes”, he replied. She was then secretly betrothed to him and sent him away. When her father heard, he drove her from his house and forbade her by a vow to have any benefit from his estate.

[Rabbi Akiva] departed, and spent twelve years at the academy.

When he returned home, he brought with him twelve thousand disciples. He heard an old man saying to her, “How long will you lead the life of a living widowhood?” “If he would listen to me”, she replied, he would spend [in study] another twelve years”. Said [Rabbi Akiva]: “It is then with her consent that I am acting”, and he departed again and spent another twelve years at the academy

When he finally returned, he brought with him twenty-four thousand disciples. His wife heard and went out to meet him,

2. תלמוד בבלי כתובות דף סב:–סג.

רבי עקיבא רעיא דבן כלבא שבוע הוה, חזיתה בריתה דהוה צניע ומעלי, אמרה ליה: אי מקדשנא לך אזלת לבי רב? אמר לה: אין. איקדשא ליה בצניעה ושדרתיה. שמע אבוא אפקה מביתה, אדרה הנאה מנכסיה.

אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב. כי אתא,

אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי. שמעיה ליהווא סבא דקאמר לה: עד כמה קא מדברת

אלמנות חיים? אמרה ליה: אי לדידי ציית, יתיב

תרי סרי שני אחריני. אמר: ברשות קא

עבידנא, הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב.

כי אתא, אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי

תלמידי. שמעה דביתהו הות קא נפקא לאפיה,

when her neighbors said to her, “Borrow some respectable clothes and put them on”, but she replied, “A righteous man knows the life of his beast” (Proverbs 12:10).

On approaching him she fell upon her face and kissed his feet. His attendants were about to thrust her aside, when [Rabbi Akiva] cried to them, “Leave her alone, mine and yours are hers”.

Her father, on hearing that a great man had come to the town, said, “I shall go to him, perchance he will invalidate my vow”. When he came to him [Rabbi Akiva asked], “Would you have made your vow if you had known that he was a great man?” “[Had he known]”, the other replied, “even one chapter or even one single *halakhab* [I would not have made the vow]”. He said to him, “I am the man”. The other fell upon his face and kissed his feet and also gave him half of his wealth.

The daughter of Rabbi Akiva acted in a similar way towards ben Azzai. This is indeed an illustration of the proverb: Ewe follows ewe, a daughter’s acts are like those of her mother.

3. Mishnah Rosh Ha-Shanah 1:2

At four periods the world is judged.

On Pesah for the agricultural produce

On Shavuot for the fruit of the trees

On Rosh Hashannah, all the world passes before him like a flock of sheep (or: in military formation) as it says (Psalm 33:15): “He who fashions the hearts of them all, who discerns all their deeds.”

On Sukkot they are judged on water.

4. Jerusalem Talmud Hagigah 3:1 (78d)

Rabbi Yonah said in the name of Rabbi Hiyya bar Ba: It happened that seven elders entered to intercalate the year in Bikat Rimon. Who were they? Rabbi Meir, Rabbi Yehudah, Rabbi

אמרו לה שיבבתא: שאילי מאני לבוש ואיכסאי, אמרה להו: יודע צדיק נפש בהמתו.

כי מטיא לגביה, נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה, הוו קא מדחפי לה שמעיה, אמר להו: שבקוה, שלי ושלכם שלה הוא.

שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא, אמר: איזיל לגביה, אפשר דמפר נדראי. אתא לגביה, א"ל: אדעתא דגברא רבה מי נדרת? א"ל: אפילו פרק אחד ואפילו הלכה אחת. אמר ליה: אנא הוא, נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה, ויהיב ליה פלגא ממוניה.

ברתיה דרבי עקיבא עבדא ליה לבן עזאי הכי. והיינו דאמרי אינשי: רחילא בתר רחילא אזלא, כעובדי אמה כך עובדי ברתא.

3. משנה ראש השנה א:ב

בארבעה פרקים העולם נידון

בפסח על התבואה

בעצרת על פירות האילן

בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר “היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם” (תהלים לג:טו)

ובחג נידונין על המים:

4. תלמוד ירושלמי חגיגה ג:א (דף עח טור ד)

רבי יונה בשם רבי חייא בר בא מעשה שנכנסו שבעה זקנים לעבר את השנה בבקעת רימון ומי היו רבי מאיר ור' יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון

Yose, Rabbi Shimon, Rabbi Nehemiah, Rabbi Elazar ben Yaakov and Rabbi Yohanan the shoemaker.

רבי נחמיה ורבי ליעזר בן יעקב ורבי יוחנן
הסנדלר

They said: How many degrees are there in the laws concerning *kodesh* (sanctified items) and *terumah* (priestly food)?

אמרו כמה מעלות בקודש ובתרומה

Rabbi Meir says thirteen, Rabbi Yose says twelve.

רבי מאיר אומר שלש עשרה רבי יוסי אומר
שתים עשרה

Rabbi Meir said: This is what I heard from Rabbi Akiva: thirteen.

אמר רבי מאיר כך שמעתי מר' עקיבה שלש
עשרה

Rabbi Yohanan the shoemaker said: I served Rabbi Akiva standing more than you did sitting down.

אמר לו רבי יוחנן הסנדלר שימשי את רבי
עקיבה עומדו מה שלא שימשתו ישיבות

They said: Rabbi Yohanan the shoemaker, of Alexandria, was correct. But they stood up from there in a kiss. And anyone who didn't have a garment, his friend would rip half of his garment and give it to him.

אמרו: רבי יוחנן הסנדלר אלכסנדרי לא מתו הוא
ועמדו משם בנשיקה וכל מאן דלא הוה ליה גולה
הוה חבריה קטע פלגא דגולתיה ויהב ליה

5. Genesis Rabbah (Albeck) 22:3

5. בראשית רבה (אלבק) פרשה כב:ג

“In the course of time” [beginning of Cain and Abel story] (Genesis 4:3).

"ויהי מקץ ימים" (בראשית ד:ג).

Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua: Rabbi Eliezer said: The world was created in Tishrei. Rabbi Yehoshua said: The world was created in Nisan.

ר' אליעזר ור' יהושע. ר' אליעזר א' בתשרי
נברא העולם, ר' יהושע א' בניסן,

The one who said “in Tishrei”, Hevel lived from Sukkot to Hannukah.

מאן דאמר בתשרי עשה הבל קיים מן החג ועד
חנוכה,

The one who said “in Nisan”, Hevel lived from Passover to Shavuot.

מאן דאמר בניסן עשה הבל קיים מן הפסח ועד
עצרת,

Either way, both admit that Hevel didn't live in the world for more than fifty days.

בין כדברי אילו ובין כדברי אילו הכל מודים
שלא עשה הבל בעולם יותר מנ' יום.

6. Babylonian Talmud Shabbat 33a-b

6. תלמוד בבלי שבת דף לג.-:

Our Rabbis taught: *Askeru* comes into the world because of (food meant for) tithing.

תנו רבנן: אסקרה באה לעולם על המעשר,

Rabbi Elazar, son of Rabbi Yose said: Because of *lashon ha-ra* (evil speech). רבי אלעזר ברבי יוסי אומר: על לשון הרע.

7. Babylonian Talmud Sotah 35a

“The men (the spies) who brought out a bad name about the land died in a plague” (Numbers 14:37).

Rabbi Shimon ben Lakish said: They died a different death...
Rav Nahman bar Yitzhak said: They died because of *Askera*.

7. תלמוד בבלי שבת דף לג.:

“וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה” (במדבר יד:לז).

אמר רבי שמעון בן לקיש: שמתו מיתה משונה...
ורב נחמן בר יצחק אמר: באסכרה מתו.

8. Midrash Tanhuma (Warsaw) Miketz 10

Rabbi Yishmael said: There are 930 types of death, as it says “escape (*totza'ot*) from death” (Psalms 68:21). *Totza'ot* in numerology is 930. The worst one is *askera*, and the best one is a kiss.

8. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת מקץ סימן י

דאמר רבי ישמעאל תשע מאות ושלושה מיני מיתה הם שנאמר “למות תוצאות” (תהלים סח:כא), תוצאות בגימטריא הכי הוי קשה שבכלן אסכרה וטובה שבכלן נשיקה

9. Genesis Rabbah (Albeck) 61

Rabbi Akiva had twelve thousand pairs of students from Gevat to Antipatres, and all died in one period.

Why? Because their eyes were narrow with each other.

In the end, he established seven:

Rabbi Meir, Rabbi Yehudah, Rabbi Yose, Rabbi Shimon, Rabbi Elazar ben Shamoah, Rabbi Yohanan the shoemaker, and Rabbi Eliezer ben Yaakov.

Some say: Rabbi Yehuda, Rabbi Nehemiah, Rabbi Meir, Rabbi Yose, Rabbi Shimon ben Yohai, Rabbi Hananiah ben Hakhinai, and Rabbi Yohanan the shoemaker.

He [Rabbi Akiva] said to them: My first sons only died because their eyes were narrow with each other in Torah. Be careful not to do like their deeds.

They stood and filled all of the Land of Israel with Torah.

9. בראשית רבה (אלבק) פרשה סא

שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לר' עקיבה מגבת ועד אנטיפטריס וכולהון מתו בפרק אחד, למה שהיתה עיניהם צרה אילו באילו, ובסוף העמיד שבעה,

ר' מאיר ור' יהודה ר' יוסי ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע ור' יוחנן הסנדלר ור' אליעזר בן יעקב,

ואית דאמרי ר' יהודה ור' נחמיה ור' מאיר ור' יוסי ור' שמעון בן יוחי ור' חנניה בן חכנאי ור' יוחנן הסנדלר,

אמר להם: בניי הראשונים לא מתו אלא שהיתה עיניהם צרה בתורה אילו באילו. אלא תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם,

עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה